

A green insect with long antennae and wings is depicted playing a violin. It has a human-like face with a mustache and a focused expression. The background is a lush, colorful garden with yellow flowers and green foliage.

Джон Чіарді

Джон Джей Скупий
та скрипаль Ден

A red ladybug with black spots is shown from a top-down perspective. It has large, black, circular eyes and its legs are splayed out. The background consists of green leaves and yellow flowers.

Автор цієї казки Джон Чіарді живе у Сполучених Штатах Америки. Він пише вірші для дорослих і для дітей.

Ви, мабуть, читали відому байку Л. Глібова «Коник-стрибунець», де мурашка-трудоар учить коника-гульвісу простої правди життя. І в цій казці, яку ви зараз прочитаете, мурах, на ймення Джон Джей, теж працює без спочинку, тягне все їстівне до своєї комори. Але у нього зажерлива вдача. Джон Джей думає лиш про одне: як би нагромадити більше харчів. Він такий жадібний, що його прозвали Скупієм. До того ж мурах-глитай ненавидить пісню й красу. Тому скрипаль — коник Ден, що чарує своєю музикою всю природу, — здається йому просто неробою і гульвісою. Так, скрипалеві часто доводиться скрутно: граючи на скрипку, він забуває про хліб насущний. Проте хіба можна вважати неробою його, творця пісень, які будять до життя і луки, і ліси, і весь широкий світ?

Уважно прочитайте цю казку — вдумливому читачеві вона стане в пригоді.

З англійської переклав
ОЛЕКСАНДР МОКРОВОЛЬСЬКИЙ

Малювала
ОЛЕНА ПАСЛАВСЬКА

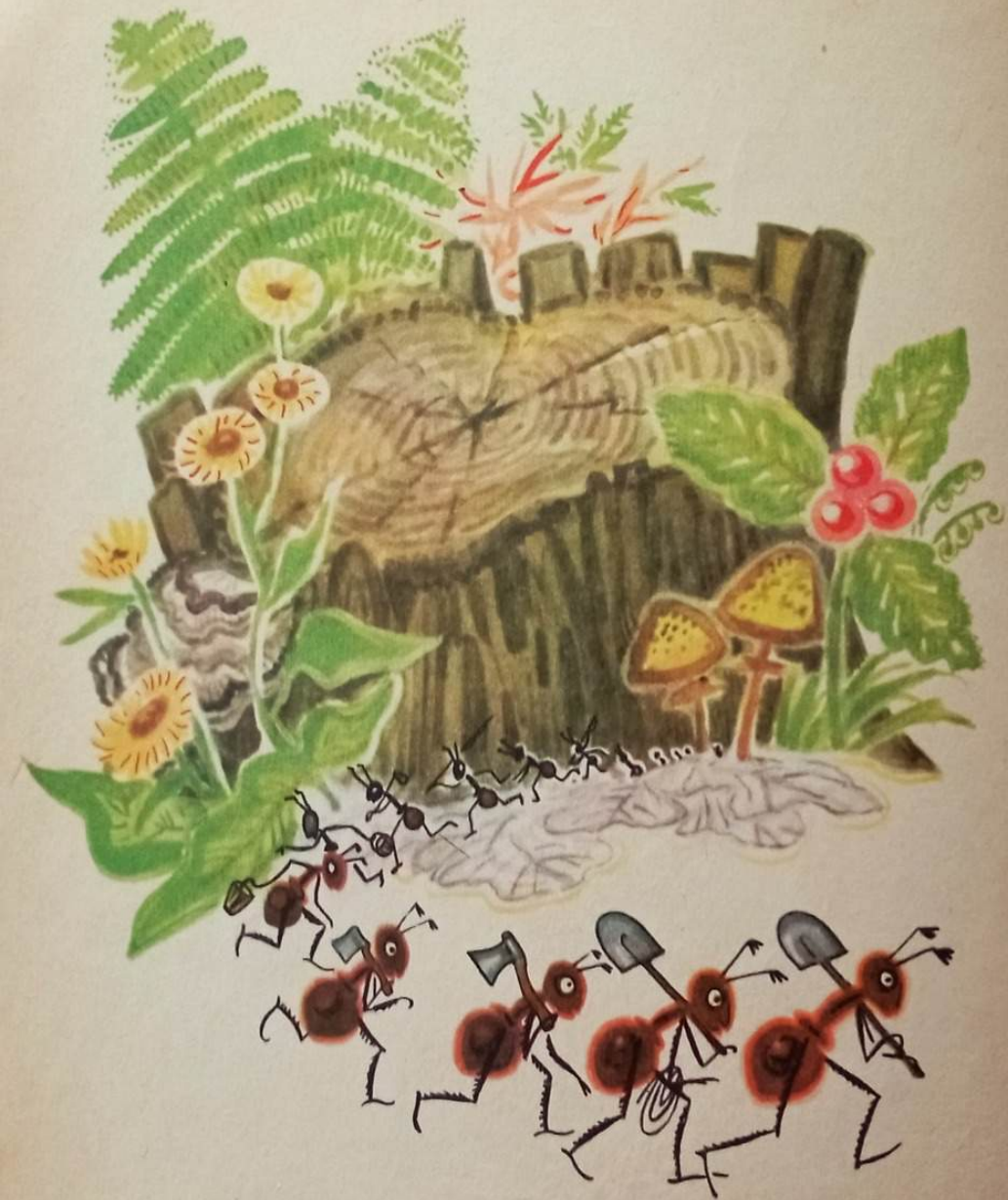
Джон Чіарді

Джон Джей Скупій
та скрипаль Ден

Казка про коника та мурашку

Видавництво дитячої літератури «Веселка»

Київ 1973

Не так давно
Жив,
Друже мій,
Мурах,
Що звавсь
Джон Джей Скупій.

Щоранку,
Хай там дощ і град,
Мурахи
Шикувались в ряд,
І Джон із ними
Без спочинку
Тягав і крихти,
І личинки,
А вже насіння —
Цілу гору
Назносив у свою
Комору.

Хоч гарно
Птахи щебетали,
Та Джона
Тільки дратували.
Бо в нього настрій
Був хороший,
Лише як ніс
Найтяжчу ношу.
З ніг падав,
А гукав Скупій
(Мурахом справжнім був):
— Хутчій!

Мурахи, нам
Не до пісень!
Зима іде!

Так цілий день
І ціле літечко
Співуче
Джон Джей Скупий
Непосидючий
Не стомлювався,
Носив до хати
Жуків, метеликів,
Салати,
Горішків,
Гусениць-ковбас,
Бджіл копчених;
Ще тлю він пас
І кожен вечір,
Мов корів,
Її на пагонах доїв.

Тяг збіжжя,
Йшов на пастовень —
Джон бубонів собі
Весь день:
— Хутчій! Тепер
Не до пісень!
Зима іде!

Але ж пора
Сказати,
Що була й сестра
Кохана в Джона.
А з сестрою
Чи хто діждався
Супокою?

Діждався!
Якось серед трав
У вічі
Коник їй запав
Чи просто в серце —
Хто те зна?
Вже й закохалася вона.

— Стій! — Джон кричав. —
Йдеш до загину! —
Та не спинив її,
Бо спини
Не мав часу він
Розігнуть,
Верстаючи із клунком
Путь.

Вона втекла
Кінець кінцем
Із тим зеленим
Стрибунцем,
Що не тягав
І не складав,
А тільки знай
На скрипку грав;
Був коником,
А не конем,
І звався Деном-
Скрипалем.

Зрання до смерку
Скрипка грає
Мелодію,
Що літо знає,
Про дощик,
Що шумить у листі,
Про сонця

Очі променисті,
Про час,
Що скрізь
Приходить вчасно,
Про землю
Ту, що родить рясно.
І все ловило
Пісню спрагло,
Любити і рости
Все прагло:
І луки
З квітами своїми,
І сонце з тінями,
І всі ми.

Земля крутилася
В танку
Під музику його
Дзвінку,
А рядом з ним
Була дружина,
І колихала їх
Билина.

Так сонце сходило
Й сідало,
Так літо
Кольори міняло:
Зелений на рудий,
Затим
Заблисла осінь
Золотим.

Дзвеніла скрипка
Сумовито:
«Постарів світ,
Умерло літо,

І тільки пісня
Не вмирає,
Живому серце
Зігріває».

Ронили квіти
Сльози-роси
За літечком
Дзвінкоголосим.
Затамувало подих поле.
І гори наслухали,
Й доли,
І ліс проймала
До коріння
Печальна музика
Осіння.

Джон Джей Скупій
Тим часом цупив
Усе до хати,
Все до купи.
Йому ще не позакладало,
То й пісню чув.
І скрикнув:
— Мало!
Хутчій! Тягни!
Іде ж зима!
Хоча
Я переб'юсь, дарма.
А ці ось двійко
Голодранців
Яких-то втнуть
Узимку
Танців,
Коли мороз їм
Допече?

Нехай пограють
Трохи ще,
А вже як буде
Не до скрипки,
Не дам їм

І черстої скибки! —
Сказав так Джон
В той час, як цупив
Усе до хати,
Все до купи.

І справді —
Джонови прогнози
Справдилися!
Прийшли морози.
Давно не стало вже
Спекоти,
А ртутний стовпчик
Падав...
Доти,
Аж доки досягнув
Нуля.
— Нема, — сказав Джон, —
Скрипала.
Не чуть ні зблизька,
Ні здаля. —
Поприслухався
Ще з хвилину:
— Таки нема ледаща.
Згинув. —
По цих словах,
Замкнувши двері,
Скупій облігся
Без вечері.

Устав голодний
Ще до світа —
Вся хата
Іжею набита!

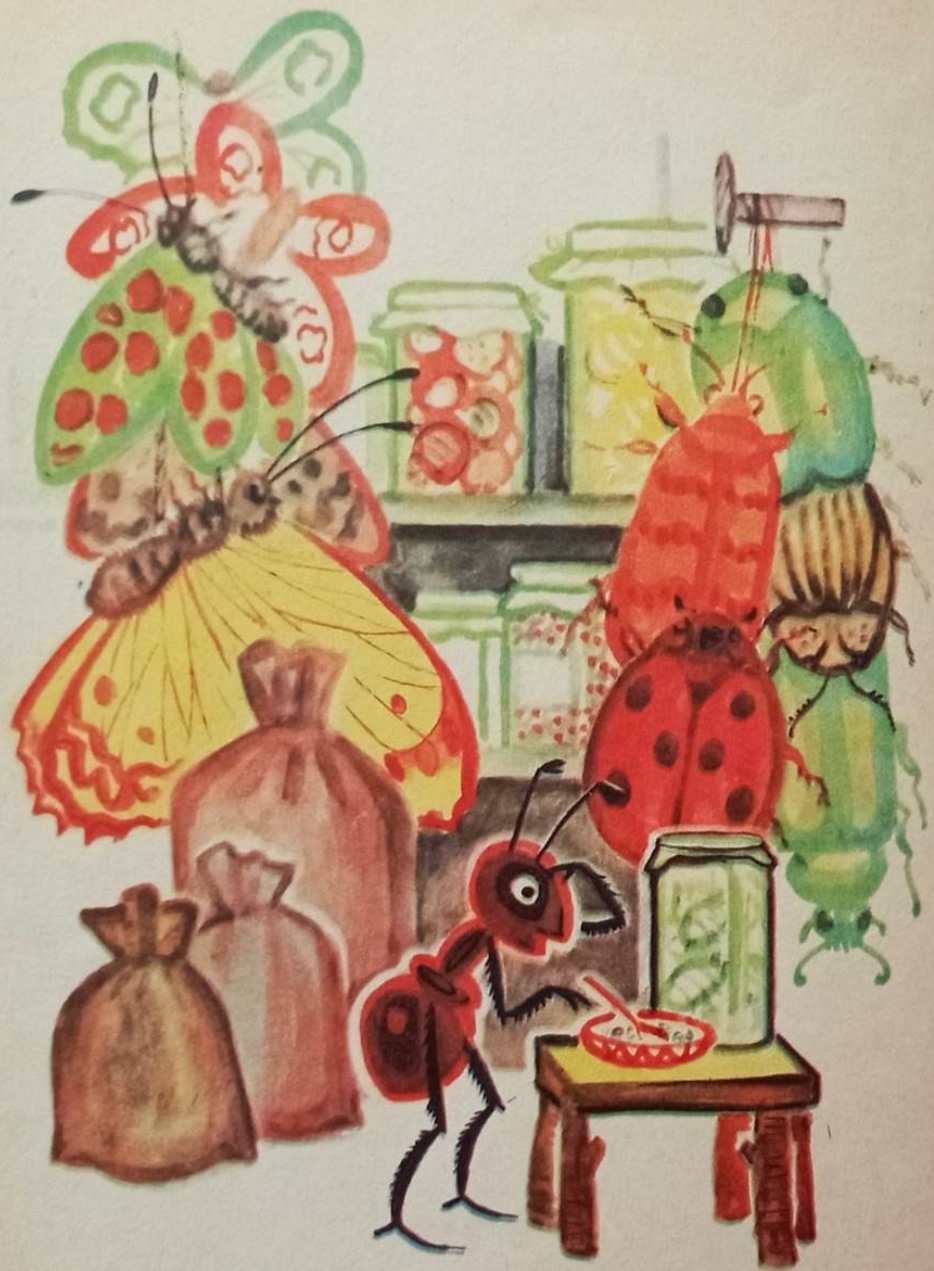
Сказав:
— З метеликів
З'їм шинки.
Та ще варені
Дві личинки.
Зап'ю ж вином

Із будяка,
Щоб їжа не була
Давка. —
Вже вибрав
Із десятків страв,
Та похопився
І сказав:
— Стривай!
З'їси усе це
Швидко,
Але ж зими
Кінця не видно!
Побачимо
Десь днів за два,
Що там зима
Ще затіва?
Мо' сніг
Ніколи
Не розтане —
На скільки ж
Іжі тобі стане?!

Відмовивсь Джон
Від хліба й сала.
А що ж зима?
Зима...
Тривала.
На тиждень
Джон
Сім день не їв —
Лизав хіба.
І то тремтів,
Дрижав, неначе
В лихоманці,
Лизнувши ввечері
Чи вранці.

Спливали дні.
Вже аж під весну
Пригріло сонце.
Сніг пощезнув.
Тоді Скупій
Поворухнувся,
Зітхнув,
По хаті роззирнувся.
Усе неторкане стояло.
І Джон сказав:
— Я знаю! М а л о!
В цім суть.
Тепер
В зимову пору
Удвічі вищу
Іжі гору
Я матиму
І, певна річ,
Вже буду їсти
День і ніч.
Тепер-бо знаю:
М а л о! М а л о! —
І, щоб дізнатись,
Що там стало
Надворі сонцю,
Вийшов з хати.
Чи крок ступив,
Чи два —
Не знати,
І став.
Поглянув навкруги.
О, що це?
Сповнена снаги,
Скрізь пісня весняна лунала,
Так буцімто
І не вмирала!

Хоча за ту,
Що восени
Вколисувала в сон
Лани,
Вона солодше
Промовляє,
Але та сама
Скрипка грає!

Весна почула,
Чує й літо.
Киває ліс,
І мріє жито,
І луки
З квітами своїми,
І сонце з тінями,
І всі ми.

То грав скрипаль.
І час в танку
Летів під музику
Дзвінку.

І слухала ту гру
Дружина,
І колихала їх
Билина.

І Джон Скупий
Ту пісню слухав.
Чи зраджували його
Вуха?
Чи, може, від харчів
Охляв,
Од тих, що взимку
Не чіпав?

Ступив непевно —
І в калюжу
Упав
Та й забруднився
Дуже.

Упав,
А підвестися годі.
А пісня лине
На свободі!

І так він слухав
День і ніч,
Із музикою
Віч-на-віч.

Отак він слухав
Ніч і день,
В багнюці лежачи,
Як пень.

А Денові пісні
Щосили
І луки,
І ліси будили.

Гадаю,
Що якимсь оклигав
Той Джон.
Не знаю,
Де лютий
Зимовий полон
Скрипаль із дружиною
Міг перебути.

А те, що я знаю,
Неважко збагнути:

Всім скупіям,
Як на сміх,
Одне горе:
Мало їм завше,
Хоч повні комори.

Іще:
Хай мурашка
Бурчить
А читля —
Без пісні
Не буде крутитись
Земля.

Іще:
Скрипалі,
Хоч і мерзнуть вони,
Та взимку не гинуть —
Чекають весни.

А пісні
Упину
Ніколи нема.
Хай буде навколо
Холодна зима,
Прислухайся-но —
Залунає як стій
Нова, мов роса
На траві
Весняній!

Не знав цього
Джон Джей Скупій.

11 коп.

ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЧИАРДИ ДЖОН. ДЖОН ДЖЕЙ СКУПЕЦ И СКРИПАЧ ДЕН

Сказка

(На українском языке)

Редактор О. І. Терех. Художній редактор О. В. Кожеков. Технічний редактор М. К. Аюпова.
Коректори Р. М. Зарембовська, Н. В. Третиниченко. Здано на виробництво 7.X 1972 р. Підпи-
сано до друку 8.XII. 1972 р. Формат 70×90^{1/16}. Папір офс. № 2. Фіз. друк арк. 1,5. Обл. вид.
арк. 1,47. Умови друк. арк. 1,7. Тираж 48 000. Зам. 2-2002. Ціна 11 коп. Видавництво «Веселка»,
Київ, Басейна, 1/2. Київський поліграфічний комбінат Державного комітету Ради Міністрів
УРСР у справах видавництва, поліграфії і книжкової торгівлі, вул. Довженка, 3.

4 $\frac{0762-033}{M206(04)-73}$ БЗ-31-36-72